

Az Év Levéltári Kiadványa 2018

2019. március 7-én került sor az Év Levéltári Kiadványa 2018 díjainak ünnepélyes átadására Budapest Főváros Levéltárában. A megjelenteket dr. Kenyeres István házigazdaként és a pályázatot kiíró Magyar Levéltárosok Egyesületének (MLE) elnökeként köszöntötte. Kiemelte, hogy a 2018. évi Nyitott Levéltárak programsorozat zárórendezvényeként megvalósuló díjátadóra immár hetedik alkalommal kerül sor. A Magyar Történelmi Társulat elnökeként dr. Hermann Róbert is szólt az egybegyűltekhöz, hangsúlyozva, hogy a levéltárakra mint a közemlékezet és a történetírás forrásainak egyik legfontosabb őrzőire különösen szükség van manapság, amikor a magyar humán tudományosság pozíciói nem látszanak erősödni. A közhivatali funkció mellett a tudományos szerepet hangsúlyozzák az évről évre megjelenő minőségi kiadványok.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete által alapított díj elsődleges célja a levéltárak kultúramegőrző, kultúrateremtő szerepének, tudományos eredményeinek bemutatása, ismertetése, népszerűsítése, a levéltári intézmények szellemi műhelyeiből kikerülő kiadványok középpontba állításával. A pályázaton magyarországi közlevéltárak, a Magyar Nemzeti Levéltár tagintézményei, nyilvános magánlevéltárak és határon túli magyar vonatkozású iratanyagot őrző egyházi levéltárak indulhattak.

A 2018-as esztendő kiadványai közül négy különböző kategóriában összesen 20 nevezés érkezett az MLE elnöksége által felkért szakmai zsűrihez, amelynek tagjai dr. Szögi László, dr. Á. Varga László, dr. Szakály Sándor, dr. Kollega Tarsoly István és dr. Cseh Gergő Bendegúz voltak. A bírálóbizottság a helyezések odaítélésénél a kiadványok szakmai, közművelődési jelentőségére, fontosságára, a kiadvány szakmai és esztétikai színvonalára, az elektronikus adatbázisok esetén pedig külön szempontként a fejlesztés technikai korszerűségére, a projekt fenntarthatóságára és a szabványok használatára figyelt.

A szakmai zsűri nevében dr. Kenyeres István ismertette a pályázat eredményeit. A bizottság számára csalódást okozott, hogy a levéltári szakmai kiadványok kategóriájában csupán két pályamű érkezett. Itt első helyezés odaítélésére nem is került sor, mivel ugyan szakmailag indokolt volt a díj, a pályázati anyagokban azonban hiányosságokat találtak. A levéltári adatbázisok kategóriában pedig a 2. díjat osztották meg, így 3. díj nem született.

A forráskiadványok kategóriában a hét induló közül ezúttal a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltárának gondozásában, illetve Kovács Ilona összeállításában és szerkesztésében megjelent *„A mindenható örök Isten nevében”*. *Debreceni végrendeletek gyűjteménye* című kötet nyert első díjat. Dr. Kovács Ilona

munkáját Kujbusné dr. Mecsei Éva, a Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárának igazgatója méltatta és mutatta be. A kiadvány 52, olyan Debrecenben élt végrendelező testamentumát adja közre, akik a „Kálvinista Róma” életében jelentős szerepet játszottak a 17–20. században. A református egyház és iskolák helyi kiválóságai mellett országosan ismert tudósok, költők vagy éppen egy történetíró is helyet kapott a reprezentatív válogatásban. A végrendeletek közreadása mellett, amelyek önmagukban is kiemelkedő forrásértéket képviselnek és gazdag ismeretanyagot nyújtanak, a szerkesztő a végintézkedők rövid életrajzát és a végrendelezés körülményeit is ismertette, továbbá idegen szavak szótárával, súlyegységek feloldásával és bibliográfiával egészítette ki a művet. A sokszínű és nagy szakmai ismeretet tükröző kiadványt dicséretesen olvasóbarát módon adták közre. Egy debreceni almanach a debreceni potentátokról.

A monográfiák, tanulmánykötetek kategória hét nevezett pályaműve közül a zsűri idén a Veszprémi Főegyházmegye Levéltárának *Folyamatosság és változás. Egyházszervezet és hitélet a veszprémi püspökség területén a 16-17. században* című konferenciakötetét értékelte a legjobbra. A kötet dr. Karlinszky Balázs és Varga Tibor László szerkesztők munkáját dicséri. A nyertes munkát dr. Gárdonyi Máté, a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola tanára, a Veszprémi Érsekség Egyháztörténeti Bizottságának tagja mutatta be. Az Egyháztörténeti Bizottság ösztönzésére évek óta folyik a főegyházmegye múltjára vonatkozó források feltárása. A kutatási eredmények publikálása a főiskolával együttműködve a 2014-től szervezett egyháztörténeti konferenciákon, majd az abból megjelenő tanulmánykötetekben történik. A reformáció emlékévéhez kapcsolódóan 2017. augusztus 30-31-én lebonyolított szimpózium eredménye e jelen kötet. A kiadványban a különböző tanulmányok szerzői azt mutatják be, hogyan változott meg a reformáció hatására a veszprémi püspökség területén a katolikus egyházszervezet, a társadalom, a kultúra és a hitélet, továbbá a reformáció térhódítása és intézményesülése hogyan ment végbe a 16. században és a 17. század első harmadában. Liturgiátörténeti, templomépítészeti és könyv kultúráról szóló tanulmányok is készültek, amelyek a korszakban párhuzamosan jelenlévő folyamatosságot és változást szemléltetik kiválóan. Forráshiánnyal erre az időszakra vonatkozóan is küzdöttek a szerzők, azonban a konferencia megszervezése kapcsán levéltárosoktól, történészekről tanúsított nagy szakmai összefogás eredménye meglátszik a közreadott kötetben.

A levéltári adatbázisok kategória négy indulója közül a nyertes a Magyar Nemzeti Levéltárnak a Nemzeti Emlékezet Bizottsága együttműködésével elkészített adatbázisa volt, amely országos lefedettségben gyűjti össze az egykori állampárt tisztségviselőinek karrierútját. A *Párt-Állam-Párt. A pártállam állampárti funkcionáriusainak adatbázisa, 1948–1989* címet viselő adatbázis a megyei pártbizottságok titkáira, az egyes osztályok vezetőire, továbbá a járási és a városi pártbizottságok titkáira vonatkozó adatokat tárja fel. Az adatbázist dr. Tóth Judit, a Magyar Nemzeti Levéltár

Szakmai Koordinációs Igazgatóságának munkatársa és Lux Zoltán osztályvezető informatikus mutatta be. A munka célja, hogy követhetővé váljék az, hogy az egyes tisztségviselők mely testületen, szervezeti egységen belül, milyen pártfunkciót és milyen időszakban töltöttek be. Az adatbázis legfőbb pozitívuma, hogy minden egyes felvett adathoz megtalálható a hozzá kapcsolódó irat levéltári jelzete, így a visszakereshetőség jelentősen könnyebbé válik a kutatók számára. Jelenlegi állapotában több mint 2500 pártfunkcionárius és több mint 1500 testület (pártbizottságok) és szervezeti egység (osztályok) adatai szerepelnek benne. Az egy-egy személyhez felvett 20 adatelem megengedi, hogy a szorosabban vett pártfunkciókkal kapcsolatos információkon túl egyéb életrajzi adatok is megjelenjenek. Ezek között szerepelnek az iskolai végzettségek és a munkahelyekkel kapcsolatos információk is. Az életutak összeállításához sok, néha nem kifejezetten levéltári forrás – így például helyi lapok – feltárására is sor került. A Magyar Nemzeti Levéltár minden tagintézménye összesen 47 munkatárssal vett részt a munkálatokban, akik mintegy 500 iratfolyóméter iratanyagot dolgoztak fel. Az adatbázis nem lezárt, folyamatosan javítják, töltik, bővítik. A további tervek között szerepel például a még hiányzó országos vezetők, illetve a községi párttitkárok adatainak hozzáférhetővé tétele.

AZ ÉV LEVÉLTÁRI KIADVÁNYA 2018 DÍJAZOTTAI

Forráskiadványok kategória

1. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára:
„A mindenható örök Isten nevében”. Debreceni végrendeletek gyűjteménye.
A kötetet összeállította, szerkesztette, a bevezetőt és az életrajzokat írta:
Kovács Ilona. Debrecen, 2018.
2. Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára:
Körök, egyletek. A civil társadalom története a dualizmus kori Békés megyében.
Szerk.: Erdész Ádám. Gyula, 2018.
3. Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád Megyei Levéltára:
Kazareczki Noémi–Szepessyné Judik Dorottya: Nógrádiak a Nagy Háborúban.
Dokumentumok az I. világháború Nógrád megyei történetéből. Salgótarján, 2018.

Monográfiák, tanulmánykötetek

1. Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár:
Folyamatosság és változás. Egyházszervezet és hitélet a veszprémi püspökség területén a 16–17. században. A Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskolán 2017. 08. 30–31-én rendezett konferencia előadásai.
Szerk.: Karlinszky Balázs–Varga Tibor László. Veszprém, 2018.

2. Budapest Főváros Levéltára:
Nagy Sándor: „Engesztelhetetlen gyűlölet”. Válás Budapesten (1850–1914).
Budapest, 2018.
3. Pannonhalmi Főapátsági Levéltár:
Bencések Magyarországon a pártállami diktatúra idején III.
Szerk.: Dénesi Tamás–Boros Zoltán. Pannonhalma, 2018.

Levéltári szakmai kiadványok

2. Dunántúli Református Egyházkerület Levéltára:
A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai II. 1761–1849.
Pápa, 2018.

Levéltári adatbázisok

1. Magyar Nemzeti Levéltár:
Párt-Állam-Párt. A pártállam állampárti funkcionáriusainak adatbázisa, 1948–1989.
<http://paap.mnl.gov.hu/apex/f?p=2013:1>
2. Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára:
Archontológia. Jász-Nagykun-Szolnok megye közigazgatási tisztségviselői
1876–1990. www.jnszmtisztviselok.hu
2. Budapest Főváros Levéltára:
Az 1918-1919-es forradalmak válogatott forrásai Budapest Főváros Levéltárából
https://library.hungaricana.hu/hu/collection/leveltari_iratok_BFL_1918-1919
ForradalmakForrasai/

Németh Ágnes